

Vizije prihodnosti

Parallel Evropska fotografska mreža, ki združuje ustvarjalce, kuratorje in institucije

V madžarskem centru za sodobno fotografijo Robert Capa Kortárs Fotográfiai Központ so pod okriljem evropske fotografske mreže Parallel pretekli teden odprli razstavo *A Forged and Delicate Future* (Ponarejena in občutljiva prihodnost), ki predstavlja ameriškega kuratorja Erica Lawtona ter dela petih fotografov – Gustava Balbela (Brazilija), Else Gregersdotter (Švedska), Andreja Lamuta (Slovenija), Ide Nissen (Danska) in Andreja Vikinga (Danska) –, ob tem pa oevetjuje majave temelje sodobnosti ter preizprašuje vlogo, vrednost in verodostojnost arhivov.

PIA PREŽELJ

Fotografska mreža Parallel se od vzpostavitve leta 2017 zavzema za spodbujanje mentorstva in medkulturnih izmenjav med tobožnimi fotografskimi ustvarjalci, kuratorji in institucijami, pri tem pa združuje muzeje, galerije, umetniško-kulturne centre, festivale, sejne, šole in založnike iz 16 evropskih držav ter mladim ustvarjalcem in ustvarjalcem ponuja širok nabor (ne te potencialnih, temveč udeleženi) razstavnih priložnosti. To so tako fotografom kot kuratorjem omogočene vsako leto, saj Parallel letno izbira nove udeležence (v letošnji četrty ciklu na temo spreminjajočih se časov se lahko prijavili le udeleženci preteklih let), delovni proces pa poteka v dveh fazah – *Creative Guidance* in *Exhibition Platform*. Fotograf in kustos se med seboj spravi sestanoma, zatem pa se na podlagi

Aesculus Hippocastanum Study 01 iz serije *Invasive Alien Species/Invazivne tuje vrste*

preteklih projektov, usklajevanja in skupnih tematskih usmeritev. V letošnjem mesecu sodelovanja fotografji ustvarjajo nova dela in serije, kuratorji pa smujejo razstave (in kataloge), ki zatem gostujejo v partnerskih institucijah. Takšna je tudi center za sodobno fotografijo v Budimpešti (poimenovan po slovitnem madžarsko-ameriškem vojnem fotografu, fotoreporterju in soustanovitelju fotografske agencije Magnum Robertu Capli), ki do 19. septembra gosti razstavo *A Forged and Delicate Future*; ta z novoustanjanimi deli petih umetnikov – ponuja drugačne, drugotne vizije prihodnosti. Ker pa v prihodnosti ni mogoče zreti brez poznavanja preizpraševanja in prevrednotenja

preteklosti, se fotografi večinoma nanašajo na vizualno in tekstovno arhivsko gradivo, ki je – na meji med intimnim in javnim – izhodišče za preučevanje, spajanje in razločevanje pomenov.

Po besedah Erica Lawtona, ki kurira izključno fotografske razstave, a bi fotografija rad prepleta tudi s slikarstvom, kiparstvom in drugimi mediji, saj so »modrosti fotografske postavbe običajno precej klasične, sam pa rad preizkušam meje medija in posgam po postavljavih, ki ga iz dvodimenzionalnosti ponesejo v prostoro, razstava *A Forged and Delicate Future* prica ne le o vlogi, vrednosti in (ne)verodostojnosti arhivov, temveč tudi o sodelnosti dezinformacij in zavajanja, avtoritarnih režimov, socialne neravnosti in ekološke katastrofe.

»Arhiv tako lahko prevzame formo časopisa, družinskega albuma ali celo popisa invazivnih rastlinskih vrst; vsak predmet, dokument, vsak kosček informacije se lahko preobrazi v umetniški material, ki nam pomaga raz-

Opažam, da vprašanja rase, spola in identitete evropsko občinstvo velikokrat pasivno dojema kot ameriški problem – kar seveda tudi je, a nikakor ni zgolj to.

ERIC LAWTON, kurator

mevati svet in same sebe», ob tem pa »zavrača predstave o absolutni resnici v prid liminalnim področjem in vprašanjem brez odgovorov (meja med zavajanjem in absolutne resnice in relativizirano resnice, ki vodi v zavajanje, je tanka in spolzka, v kontekstu razstave bi jo bilo smiselno podrobneje obnavljati).

Gustavo Balbela, Elsa Gregersdotter, Andrej Lamuta, Ida Nissen, Andrej Viking in Eric Lawton so razstavo snovali virtualno (dela so v skupnem prostoru zažvela le ob skrajni postaviti), a je Lawton poudaril, da je to bila »edinstvena izkušnja, saj se kot kurator običajno sooča s ustvarjalnimi deli, tu pa smo s fotografijami ustvarjalci sočasno, kar mi je omogočalo, da med povetovanji podajam določene usmeritve in predloge«. Eric Law-

ton je dodal, da je Parallel s takimi cilji »izjemna priložnost in podpora široki evropski fotografiki – in umetniški – skupnosti. Javno financiranih projektov, kot je Parallel, v ZDA ni, kar je strahotna škoda, saj so kot podpora urejajočim se umetnikom in kuratorjem ključni.

Meje (evropske) fotografije

Temu je pritril tudi brazilski fotograf Gustavo Balbela, ki je izpostavil pomen odnosa med fotografom in kuratorjem, v katerem se oba lahko spodbujata in razvijata, in dodal, da je »vloga kuratorja v Braziliji običajno precej manjša, saj se kuratorji manj povečuje posamičnim delom in manj usmerjajo serije. Za primer: eno od mojih razstavljenih del je bilo sprva dvodimenzionalno, Eric Lawton pa je predlagal, da bi ga na podlagi preteklih projektov iz običajnega kolaža preobrazil v prostorsko instalacijo». Serija kolažev *Nothing Will Be As Before* (Nič ne bo kot prej) sicer izvira iz fotografije pandemije izkušnje, v kateri se samolizolacija meša z novicami o »naraščajoči politični napetosti, v kateri Bolsonaro sabota in napada zakonodajne ter sodne oblasti. Zaradi tega sem več časa namenil spremljanju novic, ob tem pa jih začel rezati, preoblikovati, spajati in sopostavljati, da kolaži tvorijo nove pomeni – in pričajo o neskladnostih našega sveta.

Balbela si želi, da bi se Latinska Amerika ponasala z večjim naborem pobud, kot je Parallel, in »večjim ekosistemom umetniške produkcije. Tukajnja infrastruktura – od izobraževalnih programov do muzejev in galerij – je drastično podfinancirana, kljub nekaterim sijajnim projektom (na primer urugvajski Center fotografije v Montevideu).

Razlike ne le v kulturni politiki, temveč tudi v vsebinskih pristopih, ki prežema vse (prekarizirani) kreativno-kulturni sektor, Elsa

Gregersdotter pa je dodala, da bi morala fotografija zavzemati večji del evropske umetniške scene, saj je »kot umetnost še vedno ne jemljejo dovolj resno».

Vsebinska in formalna raznolikost

Na razstavi *A Forged and Delicate Future* so tudi dela slovenskega fotografa Andreja Lamuta, ki v seriji večinoma uporablja manipulacijo motivov, ob tem pa fotografijo pojmuje »kot celovito umetniško delo, ki najbolje funkcioniira v materialni obliki, zato ponevčas pomostovi vsaki podrobnosti, od izbire papirja in tiska do načina

okvirjanja in postavitve umetniških del v prostoru». V seriji *Invasive Alien Species/Invazivne tuje vrste* je uporabil svetlobno občutljivo emulzijo, kar mu je omogočilo, da je abstraktno fotografije invazivnih tujerodnih vrst iz okolice v temnici poveljal na papir iz ponskega dresnika, ki je prav tako invazivna tujerodna vrsta. »Pri mojem delu je proces zelo pomemben, s fotografijami pa gledalcu raje postavljam vprašanja, kot da bi mu ponudil odgovore«, je dodal.

Tudi Lamuta je pritril, da Parallel »odpira možnosti sodelovanja z umetniki in kuratorji iz Evrope in širše, kar bi bilo sicer težje dostopno« (mreži se je že v začetku pridružil Umetnostna galerija Maribor in ga povabila k sodelovanju), ob tem pa poudaril, da je evropska fotografska scena trenutno zelo razvešana vsebinsko in formalno.

»Ne časa tišje nove in svete pristope, ne nekaj ustajenega. Veliko je mešanja in kombiniranja žanrov, medijev – čisto fotografijo (t. i. straight photography) izpodirjajo kolaži, ustvarjanje z obojnimi besedila in video, kombiniranje besedila in podobe, alternativni fotografski procesi. Tradicija evropske dokumentarne fotografije ne prevladuje več, kar ni nujno slabo.«

Razstava *A Forged and Delicate Future* z novoustanjanimi deli petih fotografov – ponuja drugačne, drugotne vizije prihodnosti.

FOTOGRAFIJA: ANDREJ LAMUTA

Serija *Nothing Will Be As Before* izvira iz fotografije pandemije izkušnje, v kateri se samolizolacija meša z novicami o naraščajoči politični napetosti. FOTO GUSTAVO BALBELA